

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ

Шифр та назва спеціальності

110 Соціальна робота та консультивання

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Соціальна робота

Кафедра

Педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна (301)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр

5

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Грибко Ольга Владиславівна

Olga.Grybko@khpi.edu.ua

Кандидат наук з державного управління, доцент кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами імені академіка І.А. Зязюна НТУ «ХПІ». Стаж наукової роботи – 16 років. Автор понад 35 наукових праць. Провідний викладач дисциплін: Державна соціальна політика, Національна безпека у сфері соціального захисту, Технологія прийняття управлінських рішень, Загальна теорія управління, Соціальна робота в громаді, Основи соціальної та гуманітарної політики, Конфліктологія (англ.мовою), Методологія організації наукових досліджень (англ.мовою), Політична психологія (англ.мовою), Психологія безпеки людської діяльності (англ. мовою).

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Під час вивчення дисципліни студент має отримати знання щодо організації соціальної роботи в громаді, а також забезпечення своєчасності та якості надання соціальних послуг у громаді.

Мета та цілі дисципліни

Метою вивчення дисципліни є набуття студентами необхідних знань і навичок вирішення соціальних проблем, мати уявлення про громаду як соціальне утворення, знаходити шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

Загальні компетенції:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Фахові компетенції:

ФК1. Здатність забезпечувати своєчасність та якість надання соціальних послуг у територіальній громаді..

Результати навчання

РН3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

РН5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

РН6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

РН14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Наявність знань з ОК "Інклюзія в соціальній сфері", "Медичні аспекти соціальної роботи", "Права людини та шляхи їх захисту".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Методами навчання у викладанні навчальної дисципліни «Загальна теорія управління» є:

- словесні (бесіда, дискусія, лекція, робота з книгою);
- дослідницькі (аналіз наукових джерел, підготовка індивідуального завдання);
- практичні (практичні вправи);
- гейміфікація (ділові ситуаційні ігри, парламентські дебати);
- групові (творчі групи, робота в малих групах, робота в парах)

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Розвиток соціальної роботи у територіальній громаді у вітчизняній та зарубіжній теорії і практиці

1. Поняття громади. 2. Історична ретроспектива процесу становлення соціальної роботи в територіальній громаді за кордоном. 3. Рівні соціальної роботи у територіальній громаді. 4. Концептуальні підходи до організації соціальної роботи в територіальній громаді в Україні.

Тема 2. Стратегія розвитку соціальної роботи в територіальній громаді в Україні в умовах децентралізації влади

1. Децентралізація влади та реформування системи надання соціальних послуг в територіальній громаді в Україні. 2. Напрями реформування системи надання соціальних послуг в Україні. 3. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді. 4. Зарубіжний досвід децентралізації соціальної сфери на прикладі освіти та можливості його використання в Україні.

Тема 3. Особливості реалізації соціальної роботи у територіальній громаді

1. Соціальна робота як професійна діяльність. 2. Принципи соціальної роботи. 3. Особливості реалізації соціальної роботи на державному, регіональному та місцевому рівнях. 4. Повноваження територіальних громад у сфері соціального захисту населення. 5. Мета та завдання соціальної роботи в територіальній громаді. 6. Підходи до розв'язання соціальних проблем у громаді. 7. Ресурси соціальної роботи в громаді.

Тема 4. Об'єкти та суб'єкти соціальної роботи у територіальній громаді

1. Вразливі категорії населення як об'єкт соціальної роботи. 2. Чинники, що можуть зумовити складні життєві обставини особи або сім'ї. 3. Суб'єкти соціальної роботи у територіальній громаді. 4. Надавачі соціальних послуг державного та недержавного сектору. 5. Фахівці із соціальної роботи та консультування, їх типові ролі.

Тема 5. Нормативно-правове та організаційне забезпечення соціальної роботи та надання соціальних послуг у територіальній громаді

1. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в громаді. 2. Організація надання соціальної допомоги жителям територіальної громади. 3. Планування, надання та оцінка якості соціальних послуг в громаді.

Тема 6. Комплексний підхід та моделі організації соціальної роботи у територіальній громаді

1. Складові та принципи соціального партнерства у територіальній громаді. 2. Форми залучення мешканців громади до участі у соціальних ініціативах органів місцевого самоврядування. 3. Форми міжвідомчої взаємодії у соціальній роботі. 4. Базові, міждисциплінарні та комплексні моделі організації соціальної роботи в громаді. 5. Моделі соціальної роботи та консультування у об'єднаній територіальній громаді.

Тема 7. Організація надання соціальних послуг у громадах України в умовах воєнного стану

1. Соціально-політичний та безпековий контекст функціонування громад в умовах воєнного стану. 2. Нормативно-правове забезпечення та організаційна реформа. 3. Фінансове забезпечення та моделі калькуляції вартості. 4. Зарубіжний досвід в організації соціальних послуг. 5. Формування ринку соціальних послуг: соціальне замовлення. 6. Діагностика системних неспроможностей та бар'єрів розвитку соціального замовлення соціальних послуг. 7. Аналіз європейських моделей аутсорсингу соціальних послуг. 8. Подолання бар'єрів та розвиток конкурентного ринку.

Тема 8. Напрями удосконалення надання соціальних послуг в територіальних громадах

1. Інституційно-організаційні засади забезпечення соціального захисту в умовах децентралізації. 2. Функції та інфраструктура соціального захисту в розрізі рівнів адміністративно-територіального устрою. 3. Власні повноваження об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту та соціального забезпечення. 4. Фінансування соціального захисту: проблемно-орієнтований аналіз. 5. Програмно-цільовий інструментарій підтримки соціальної сфери громади.

Тема 9. Взаємодія людини та суспільства: конфлікти інтересів

1. Сутність конфліктності інтересів людини і суспільства. 2. Баланс інтересів людини і суспільства. 3. Причини соціальних конфліктів у суспільстві. 4. Конструктивне вирішення конфлікту. 5. Співробітництво та соціальне партнерство як інструменти запобігання виникненню конфліктів. 6. Інституціоналізація відносин у суспільстві. 7. Подолання конфліктів за допомогою спілкування.

Теми практичних занять

Тема 1. Розвиток соціальної роботи у територіальній громаді у вітчизняній та зарубіжній теорії та практиці

Обговорення теми, Завдання: зобразіть графічно як ви уявляєте собі соціальну роботу в громаді, та яке місце в цьому посідають: а) держава як вища форма організації суспільства; б) фахівець із соціальної роботи та консультування.

Тема 2. Стратегія розвитку соціальної роботи в територіальній громаді в Україні в умовах децентралізації влади

Обговорення теми, Завдання: опишіть структурно-функціональну схему організації соціальної роботи своєї територіальної громади, користуючись відкритими джерелами.

Тема 3. Особливості реалізації соціальної роботи у територіальній громаді

Обговорення теми, Завдання: проаналізуйте соціальний паспорт своєї громади. Які сильні та слабкі сторони ви можете назвати?

Тема 4 Об'єкти та суб'єкти соціальної роботи у територіальній громаді

Обговорення теми, Завдання: опишіть діяльність надавачів соціальних послуг державного сектору вашої громади, користуючись даними відкритих джерел.

Тема 5. Нормативно-правове та організаційне забезпечення соціальної роботи та надання соціальних послуг у територіальній громаді

Обговорення теми, Завдання: візьміть Класифікатор соціальних послуг, оберіть послугу та презентуйте для її виконання (навіть одноразового) алгоритм своїх дій у ролі фахівця із соціальної роботи та консультування.

Тема 6. Комплексний підхід та моделі організації соціальної роботи у територіальній громаді

Обговорення теми, Завдання: розробіть соціальну рекламу, яка пропонує заходи з активізації громади.

Тема 7. Організація надання соціальних послуг у громадах України в умовах воєнного стану
Обговорення теми, Завдання: запропонувати для конкретного кейсу оптимальні шляхи вирішення проблеми догляду та забезпечення матеріальних потреб сім'ї згідно з нормами соціальної роботи.

Тема 8. Напрями удосконалення надання соціальних послуг в територіальних громадах

Обговорення теми, Завдання: використовуючи програмно-цільовий метод, розробити рішення для конкретної соціальної проблеми на рівні своєї громади:

1. Визначити мету соціальної програми та очікуваний результат.
2. Сформулювати логіку програми (цілі → завдання → заходи → показники моніторингу).

Тема 9. Взаємодія людини та суспільства: конфлікти інтересів

Обговорення теми, Завдання: запропонуйте варіант для вирішення одного соціального конфлікту, з яким ви особисто стикалися у своєму найближчому оточенні (навчальний заклад, громада, місце проживання, волонтерська діяльність).

Теми лабораторних робіт

–

Самостійна робота

Підготовка до практичних занять (вивчення лекційного матеріалу, додаткових джерел з теми), Підготовка та презентація реферату (тема вибирається зі списку).

Література та навчальні матеріали

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О.В. Соціальна робота в громаді: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 176 с.
2. Пеша І.В., Соівнк І.В., Галайдюк В.В., Кошук О.Б. Соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю. Навчальний посібник. Київ: Компрінт, 2023. 449 с.
3. Пеша І.В., Сопівник І.В., Вакуленко О.В., Овдій Н.М. Соціальна робота у територіальній громаді. Навчальний посібник. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2024. 305 с.
4. Посібник із визначення потреб населення об'єднаної територіальної громади у соціальних послугах. Практичні рекомендації. Київ, 2019. 72 с.
5. Соціальна робота в громаді: ведення випадку та оцінка потреб. Тренінг для спеціалістів/фахівців із соціальної роботи. Партнерство «Кожній дитині». Київ, 2019. URL: <https://www.filepicker.io/api/fne/0lcP1aDeTSWMSle73Qh4>
6. Спільно до нових послуг. Керівництво із впровадження соціальних послуг для сімей з дітьми в громадах. Частина 1. Дацаківська О.Ю., Криницька І.П., Максименко К.М. Соціальне планування та розвиток послуг. Посібник. Київ, 2021. 76 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Борисова А. Теоретична модель оцінки потреб громади в соціальних послугах. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота. 1(5). 2019. С.11-15.
2. Вакуленко О. Громада як об'єкт та суб'єкт соціальної роботи. Соціальна робота в громаді: сучасні виклики та перспективи розвитку: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 24 березня 2023 року). Дніпро, ДНУ імені Олеся Гончара, 2023. С. 167-170.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. За заг. ред. проф. І. Д. Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
4. Караман О.Л., Юрків Я.І. Вразливі категорії населення як об'єкт соціальної роботи в громаді. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2019. № 6(1). С. 5-15.
5. Мещан І.В. Соціальне партнерство як механізм надання соціальних послуг в об'єднаній територіальній громаді. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2016. Вип. 27. С. 46-54.
6. Посібник з моніторингу та оцінювання надання соціальних послуг в Україні. Щербань С., Шейко Р., Левкіна Г. Харків: ХІСД, 2017. 112 с.

7. Практичний посібник з питань формування спроможних громад. Асоціація міст України. URL: https://podgorodnoe.in.ua/wp-content/uploads/2016/09/posibnik_gromadi_1.pdf
8. Розвиток та забезпечення надання соціальних послуг на рівні громади: роз'яснення для керівників органів місцевого самоврядування відповідно до чинного законодавства. Міністерство соціальної політики України. 2020. URL: <https://pidgorodne.otg.dp.gov.ua/storage/app/sites/92/uploaded-files/yasnennya-dlya-kerivnikov-organiv-mistsevogo-samovryaduvannya.pdf>
9. Семигіна Т. Соціальні послуги у територіальних громадах України: інновації правового регулювання. Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму, 2019, № 4. С. 65-75.
10. Словник професійної термінології для майбутніх фахівців сфери соціальної роботи (до курсів) ; уклад.: Г.В. Коваль, Е.І. Костишин, Г.П. Васянович, В.В. Грицанюкта та ін. За ред. Г.В. Коваль. Львів: ЛДУ БЖД, 2021. 284 с
11. Слозанська Г.І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія. За наук. ред. д-ра пед. наук, проф. В.А. Поліщук. Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. 382 с.
12. Спільно до нових послуг. Керівництво із впровадження соціальних послуг для сімей з дітьми в громадах. Частина 2. Дацаківська О.Ю., Стельмах С.С., Максименко К.М. Ведення випадку та міжвідомча взаємодія. Посібник. Київ, 2021. 72 с.
13. Шинкарук В.Д., Пеша І.В., Сопівник І.В., Галайдюк В.В., Кошук О.Б. Моніторинг і оцінка у соціальній роботі: навчальний посібник. Київ: «Компринт», 2022. 360 с.
14. Щербань С., Шейко Р., Левкіна Г. Посібник з моніторингу та оцінювання надання соціальних послуг в Україні. Харків: ХІСД, 2017. 112 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. <http://library.kpi.kharkov.ua/>
2. <http://web.kpi.kharkov.ua/>
3. <http://zakon.rada.gov.ua>
4. <http://me.gov.ua>
5. <http://mlsp.kmu.gov.ua>
6. Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг): Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2009 р. № 1417. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009-%D0%BF#Text>
7. Деякі питання діяльності центрів соціальних служб: постанова Кабінету Міністрів України від 01 червня 2020р. № 479. Верховна Рада України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479-2020-%D0%BF#Text>
8. Деякі питання організації забезпечення соціальними послугами з догляду та медичними послугами потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які їх потребують: постанова Кабінету Міністрів України від 28.04.2023 № 438. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438-2023-%D0%BF#Text>
9. Деякі питання створення системи надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя: розпорядження Кабінету міністрів України від 22 травня 2019 №350-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-2019-%D1%80#Text>
10. Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях: Закон України від 14.04.2022 р. № 2193-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text>
11. Про затвердження критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2020-%D0%BF#Text>
12. Про затвердження типових положень про заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді: постанова Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 р. № 741. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741-2017-%D0%BF#Text>
13. Про затвердження Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю: постанова Кабінету Міністрів від 2 вересня 2020 р. № 772. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-2020-п#Text>
14. Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів від 22 серпня 2018 р. № 655. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF#Text>

15. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
16. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр>
17. Про організацію надання соціальних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>
18. Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2021 р. № 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99-2021-%D0%BF#Text>
19. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 року № 2671 -VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
20. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
21. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Система оцінювання передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять. Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись у таких формах: 1. Поточне оцінювання роботи студентів у процесі практичних занять. 2. Проведення проміжного контролю. 3. Проведення модульного контролю. Поточне оцінювання має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є: 1) активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять; 2) виконання проміжного контролю; 3) виконання модульного контрольного завдання.

Контроль виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях: оцінювання проводиться за 5-бальною шкалою за критеріями: 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; 2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни; 3) ознайомлення з рекомендованою літературою та сучасною літературою з питань, що розглядаються; 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні завдань, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, завдань, винесених на розгляд в аудиторії; 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка "відмінно" ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді до всіх п'яти зазначених критеріїв. Відсутність будь-якої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів. При оцінюванні практичних завдань увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Модульний контроль здійснюється та оцінюється за допомогою проведення контрольної роботи за всіма темами дисципліни.

Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як середня з кількох складових, що враховує оцінки кожного виду контролю (дві оцінки за результатами поточного модульного контролю, оцінку за реферат і відповідь на екзамені).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Завідувач кафедри
Ніна ПІДБУЦЬКА

12.06.25

Гарант ОП
Ольга ГРИБКО

12.06.25